

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף נג

(המשך מהעמוד הקודם)

למדנו אתמול שנחלקו רבי ורבנן, לדעת רבנן אם נתן היבם קידושין ליבמה אחרי החליצה הם חלים בכל מקרה. ואילו לדעת רבי רק קידושין לשם אישות חלים, אבל לא קידושין לשם יבמות (שהרי ודאי שלאחר החליצה כבר אי אפשר לייבם אותה). הגמרא ממשיכה לעסוק בביאור המחלוקת: מדוע לדעת רבי קידושין לשם יבמות אינם חלים, והרי סוף כל סוף התכוין לקנותה לאישה, וגם אם אינו יכול לקנותה בתור יבמה הרי קנאה לאישה בעלמא?.

רבא אמר: מדובר שאמר לה 'התקדשי לי בזיקת יבמין' לדעת רבי כל הסיבה שאפשר לעשות מאמר ביבמה בלשון כזו של זיקה - זה רק משום ש'יש זיקה חזקה' ביניהם, ולכן נאן שהיתה חליצה שהפקיעה את הזיקה אי אפשר לעשות בה יותר מאמר. אבל לדעת רבנן הסיבה שאפשר לקדש יבמה בלשון של זיקה אינה משום הזיקה ואם כן אין משמעות לחליצה.

רב שרביא: מדובר שנעשתה לה חליצה פסולה דהיינו לאחר שנתן לה גט. לדעת רבנן חליצה פסולה אינה מפקיעה מספיק את הזיקה (= אינה פוטרת) ולכן עדיין אפשר לעשות בה מאמר, אבל לדעת רבי חליצה פסולה מפקיעה הכל ולכן אין כבר אפשרות לעשות בה מאמר.

רב אשי: לכו"ע חליצה פסולה אינה פוטרת את היבמה מהזיקה ולכן מאמר מועיל בה, אלא מדובר בחליצה כשרה אך עשה תנאי בחליצה ('על מנת שתתני לי 200 זוז') שלא קויים. לדעת רבי התנאי לא מועיל ולכן החליצה הפקיעה את כל הזיקה, והמאמר שנעשה לאחר מכן לא חל. אבל לדעת רבנן תנאי מועיל בזיקה, ולכן החליצה לא חלה וממילא המאמר כן חל.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

רבינא: מדובר בחליצה כשרה ועשה תנאי בחליצה, אלא שלא עשה 'תנאי כפול' (דהיינו 'אם תקיימי את התנאי תהיה חליצה ואם לא תקיימי את התנאי לא תהיה חליצה'). לדעת רבי צריך תנאי כפול (כפי שהיה בתנאי בני גד ובני ראובן) וממילא התנאי לא חל, ממילא החליצה חלה, ממילא המאמר לא יכול לחול. לדעת רבנן לא צריך תנאי כפול ממילא הוא חל, ומכיון שהוא לא קויים החליצה לא חלה, וממילא המאמר יכול לחול.

למדנו במשנה: **חלץ ולאחר מכן ועשה בה מאמר, או שנתן לה גט, או בעל אותה.** וכן אם **או בעל ולאחר מכן עשה בה מאמר, או נתן לה גט, או חלץ לה, - אין לאחר חליצה כלום.** אמנם המשנה כתבה 'אין לאחר חליצה כלום', משום שזה הולך על הרישא - 'חלץ ועשה מאמר', אבל כוונת המשנה בסיפא גם שאין אחר בעילה כלום.

הגמרא מקשה מדוע לא כתבה זאת המשנה במפורש?

אביי ורבא: אין צורך לכתוב זאת גם בחליצה וגם בביאה, אמנם הברייתא העדיפה לכתוב 'אין אחר ביאה כלום' שהיא האחרונה, ואילו המשנה העדיפה 'אין אחר חליצה' כי בחליצה יש חידוש שהיבמה מותרת לשוק בלי חליצה, ואילו בביאה היא צריכה לקבל גט להינשא לשוק.

למדנו במשנה: '**אחד יבמה אחת (לשני אחים) אחד שתי יבמות (לאח אחד):'** בשני המקרים **לדעת רבנן יש מאמר אחר מאמר.**

הגמרא מבארת שבן עזאי חולק ב'שתי יבמות ואח אחד' שאם עשה מאמר באחת אינו יכול לעשות שוב מאמר בשניה, ולכן אינה צריכה גט לבטל את המאמר.

למדנו במשנה: '**מאמר בזו וחלץ לזו הראשונה צריכה גט' משום המאמר, והחליצה שנעשתה כבר בשניה פטרה את שתיהן.**

מסייע ליה לשמואל: שאמר שחליצה שנעשתה לאחר מאמר, אינה מועילה ליבמה השניה שלא נעשה בה מאמר, משום שחליצה שלאחר מאמר היא חלשה יותר כיון שעדין הוא צריך לתת גט למאמר.

תויבתא דרב יוסף: הסובר שיש לחלוץ ליבמה שקבלה מאמר וצריכה גט, משום שהיא כבר נפסלה לכהונה (כי 'לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכים להם')? הגמרא מתרצת: המשנה דברה על מקרה שכבר חלץ לשניה בדיעבד.

למדנו במשנה: גט לזו וגט לזו: עדיין צריכות חליצה.

לכאורה הכוונה שצריך חליצה לכל אחת, משום שהחליצה שנעשתה לאחר גט היא חליצה פסולה - וכדעת רבה בר רב הונא. הגמרא דוחה: הכוונה צריכות חליצה אחת לשתייהן.

למדנו במשנה: גט לזו וחלץ לזו: אין צורך בכלום, משום שהחליצה הפקיעה לגמרי את הזיקה.

שוב הגמרא מביאה סייעתא לשמואל, ותיובתא לרבי יוסף כנ"ל ב'חליצה לזו ומאמר לזו'.

למדנו במשנה: 'חלץ וחלץ או חלץ ועשה מאמר וכו'.. או בעל ובעל וכו' - אין אחר חליצה כלום'.

שוב מקשה הגמרא מדוע לא כתבה המשנה 'אין אחר ביאה כלום?' ומתרצת כנ"ל.

למדנו במשנה: 'בין יבם אחד' - כל הדינים הנ"ל נאמרו ביבם אחד שעשה לשני יבמות אחת מאמר והשניה גט וכו', וכן בשני יבמין ליבמה אחת שאחד עשה בה מאמר והשני גט וכו'.

בשלמא לרבי יוחנן: יבם שחלץ ליבמה אסור בלאו לבוא עליה. אבל שאר האחים שבאו על החלוצה או על צרותיה, וכן החולץ שבא על צרותיה - לדעת רבי יוחנן הם גם כן בלאו כמוהו, אבל לדעת ריש לקיש הם בכרת. ממילא המשנה שאמרה וכן 'בשני יבמין ויבמה אחת' שחלץ לה הראשון ונתן לה השני מאמר - מחדשת לפי רבי יוחנן שאין קידושין של השני תופסים בחייבי לאוין (וכדעת רבי עקיבא). אבל לדעת ריש לקיש אין חידוש שאין קידושין תופסים בחייבי כריתות (שזהו לכולי עלמא)?

אמר לך ריש לקיש: הרי בסיפא מדובר ש'הראשון בעל והשני עשה בה מאמר' וודאי שאין חידוש שקידושין לא תופסים באשת איש! אלא אגב שהמשנה דברה על יבם אחד ויבמה אחת - שלאחר שחלץ לה היא אסורה עליו רק בלאו לכולי עלמא, ובזה יש חידוש שקידושין לא תופסים בה, נקטה גם מקרה של שתי יבמות ויבם אחד (שחלץ לראשונה ועשה מאמר בשניה, שלדעת ריש לקיש חייב עליה כרת ואין חידוש שקידושין לא תופסים בה), ואגב זה גם שני יבמין ויבמה אחת (שגם כאן אין חידוש אליבא דריש לקיש כנ"ל).

למדנו במשנתנו לעיל - חלץ ועשה מאמר ונתן גט ובעל אין אחר חליצה כלום:

קושיא: מדוע המשנה הביאה את הדין של חלץ ונתן גט, והרי זהו דין פשוט שגט שלאחר חליצה אינו עושה כלום, שהרי היא וקרובותיה כבר נאסרו עליו מחמת החליצה ואין שום נפקא מינה לכך שנתן לה אח"כ גט.

עונה הגמ' בשאלה: ולשיטתך מדוע בסיפא המשנה הביאה את הדין של בעל ועשה מאמר, והרי זהו דין פשוט שלאחר שבעל הרי היא אשתו לכל דבר וקרובותיה אסורות עליו, ואין שום נפקא מינה לכך שעשה בה אח"כ מאמר.

למדנו במשנתנו לעיל - בזמן שהיא וכו':

למדנו במשנה (= במקרה של יבם אחד ויבמה אחת) חלץ ועשה מאמר: חלץ ליבמה ואח"כ עשה בה מאמר / נתן גט / בעל – החליצה מועילה, בין אם היתה בתחילה כנ"ל, או באמצע: נתן ליבמה גט, חלץ, ועשה בה מאמר. או בסוף: עשה בה מאמר נתן לה גט וחלץ. משום שהחליצה היא גירושין גמורים.

אבל בבעילה: לדעת רבנן רק אם היא הראשונה ואחריה מאמר / גט / חליצה - היא מועילה בכל מקרה, אבל אם היא באמצע: גט, בעילה, מאמר, או בסוף: גט, מאמר, בעילה – היא צריכה חליצה. לדעת רבי נחמיה גם בעילה מועילה בכל מקרה ואינה צריכה חליצה לאחר מכן.

הגמרא מביאה דעה נוספת של אבא יוסי בן יוחנן שגם בחליצה רק בתחילה היא מועילה לגמרי, אבל באמצע או בסוף צריך גט (כמו שבביאה אליבא דרבנן רק בתחילה היא מועילה לגמרי אבל באמצע או בסוף צריכה חליצה).

לדעת רבנן: (= תנא קמא) גוזרים בביאה אחר מאמר שלא תקנה, שלא יאמרו שגם ביאה אחר ביאה קונה. וגוזרים בביאה אחר גט שלא תקנה, שלא יאמרו שביאה אחר חליצה קונה. אבל בחליצה לא שייך לגזור (כמובא לעיל נא': נגזור חליצה אחר הגט: שאם אחר כך יעשה בה מאמר נצריך שוב גט – בכדי שלא יבואו להצריך חליצה לשתי יבמות זו אחר זו? מה איכפת לנו שתחלוץ שוב ושוב.

נגזור חליצה אחר מאמר: שלא תועיל ותצטרך גט – בכדי שלא יבואו להתיר חליצה שנעשתה לאחר ביאה שתועיל בלי גט? הרי בכל מקרה היא צריכה גט גם בחליצה לאחר מאמר, ואם כן יתנו לה גט גם בחליצה לאחר ביאה.)

לדעת רבי נחמיה: גם בביאה אין לגזור (כמו שלדעת רבן גזרו) משום ש-א. גט שונה מחליצה שהיא דאורייתא ולא יבואו לטעות ביניהם, ב. וכן ביאה שונה ממאמר שהיא קונה מדאורייתא ולא יטעו ביניהם.

לדעת אבא יוסי בן חנן: גוזרים בביאה אחרי מאמר וביאה אחרי גט (כרבנן), וממילא גם גוזרים בחליצה אחרי גט וחליצה אחרי מאמר - בכדי שלא ילמדו מחליצה לביאה.

הדרן עלך רבן גמליאל

פרק ששי. משנה: שוגג: שסבר בטעות שהיבמה היא אשתו או אשה אחרת. **מזיד:** שבא על יבמתו לשם זנות ולא לשם מצוות יבום.

אחד המְעַרָה: שלא גמר ביאתו. **ואחד הגומר:** שגמר ביאתו. **קנה:** קנה את היבמה, זכה בנחלת אחיו המת, ואם רוצה להוציאה עליו לגרשה בגט. **ולא חילק בין ביאה לביאה:** בין ביאה כדרכה לביאה שלא כדרכה, ובין העראה לגמר ביאה, שבכל מקרה קנה את היבמה.

וכן הבא על אחת מכל העריות: באחת מכל הביאות הנ"ל הרי זה נחשב לביאה, שאם בא עליהן נפסלו לכהונה משום זונה. וכן אם בא על ממזרת ונתינה באחת מכל הביאות הנ"ל לוקה. וכן אם נתין וממזר בא על בת ישראל באחת מכל הביאות הנ"ל פסלה מן הכהונה.

גמרא: אין אונס לערווה וכו': אפילו אם כפו אותו לבוא על הערווה אין זה נחשב לאונס, לפי שאין קישויו אלא לדעת.

אלא בישן: שהתקשה כשישן, ובא עליה כשהוא ישן, ונמצא שאף הקישויו היה באונס.